

Weiwerd

groene weide of toch een dorp?

Weiwerd, het bestaat nog steeds. In *Noorderbreedte* 1996-1 werd aandacht besteed aan de film *Een groet uit Weiwerd*. De film belicht de verdwijning van een wierdendorp met een unieke radiaire structuur. Dit jaar wordt voor de stichting Behoud Weiwerd, die na de première van deze film werd opgericht, het jaar van de waarheid in haar strijd tegen het havenschap Delfzijl/Eemshaven en de gemeente Delfzijl, voor het behoud van dit cultuurhistorisch wierdendorp. De auteur is bestuurslid van de Stichting.

Sinds het raadsbesluit in 1972 van de gemeente Delfzijl om het wierdendorp Weiwerd aan de industriële expansie op te offeren, is er veel in het dorp afgebroken en verloren gegaan. Het dorp werd destijds aan het havenschap Delfzijl/Eemshaven verkocht. Nu, vijftienvintig jaar later, wordt er nog steeds in Weiwerd gewoond. De noodzaak om Weiwerd ten behoeve van de industrie te slopen, is er niet meer; serieuze belangstelling voor het industriegebied in Delfzijl is er nauwelijks nog.

Waarde van Weiwerd

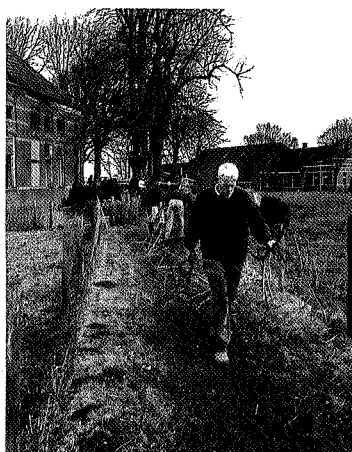
Om de gemeente en het havenschap op de waarde van Weiwerd te wijzen, heeft de stichting vorig jaar maart het rapport *Behoud en herstel van Weiwerd* aangeboden. Dit rapport geeft een aanzet om te

komen tot algehele bescherming en herstel van belangrijke elementen, waaronder instandhouding van de woonfunctie voor de bestaande bebouwing. Op grond van de waarde van het geheel doet het rapport aanbevelingen die ten doel hebben Weiwerd te behouden en tot een aantrekkelijke cultuurhistorische trekpleister te maken. Het rapport maakt duidelijk dat de manier waarop er op dit moment met Weiwerd wordt omgegaan, namelijk verwaarlozing en afbraak, geen perspectief biedt en onnodig veel geld kost. Voor het havenschap zijn de kosten voor aankoop en sloop van de resterende bebouwing en voor de schadeloosstelling van de nog aanwezige boerenbedrijven aanzienlijk hoger dan de investering die nodig is om Weiwerd op te knappen. Reden genoeg om nu in verweer te

komen, temeer omdat het voor het overgebleven stukje authentiek Weiwerd de laatste mogelijkheid is om aan de slopershamer te ontkomen.

Herstelwerkzaamheden

Voordat het rapport klaar was heeft het havenschap al positief gereageerd op de plannen voor herstel en behoud van paden en beplanting op de wierde. De stichting heeft in 1996 met inzet van vrijwilligers de algehele verwaarlozing van beplanting en klinkerpaden in het dorp tot stilstand gebracht. Inmiddels zijn vrijwel alle klinkerpaden weer te voorschijn gehaald. Sommige paden waren bedekt met een dikke laag grond. Op dit moment is het mogelijk om, net als vroeger, een rondgang over de smalle klinkerpaden te maken, en te ontdekken dat de

Vrijwilligers herstellen het Karspelpad in Weiwerd, dat verborgen lag onder een laag grond en geheel door beplanting overwoekerd was

Hetzelfde pad, weer geheel zichtbaar; een van de schakels in de radiaire structuur, foto's Derk Huizinga

radiaire structuur voor een groot deel nog intact is. Ook zijn houtsingels uitgedund en gesnoeid en wilgen en linden geknot. De stichting is actief op zoek naar financierings- en inkomstenbronnen. Uit vele hoeken wordt positief op de plannen gereageerd. Het ANWB/Zimmermannfonds heeft reeds een subsidie toegezegd van f 2500,- voor de realisatie en plaatsing van een informatiebord. Dit bord wordt dit jaar nog geplaatst. Het feit dat de ANWB een bijdrage toekent zonder dat er op dit moment duidelijkheid is over de bestemming van Weiwerd, ziet de stichting als een bewijs dat Weiwerd potentie heeft als monument met cultuurtoeristische waarde.

Archeologisch monument

Aan de periode van afbraak is vorig jaar 'voorlopig' een eind gekomen. In mei 1996 heeft de gemeenteraad van Delfzijl een motie aangenomen waarin het havenschap wordt verzocht te stoppen met het slopen van panden in Weiwerd, zolang het nieuwe bestemmingsplan voor Weiwerd niet gereed is. In de loop van 1997 zal het definitieve bestemmingsplan voor Weiwerd worden vastgesteld. Het uit 1982 daterende ontwerpbestemmingsplan vermeldt dat de wierde van Weiwerd als ruimtelijk element in het bestemmingsplan bewaard zal blijven, maar dat de bewoningsfunctie aan het dorp wordt ontnomen. De stichting vindt dat er in het nieuwe bestemmingsplan voor gezorgd moet worden dat Weiwerd uit het industriegebied wordt gehaald. Waakzaamheid blijft geboden, ondanks het feit dat het havenschap inmiddels de intentie heeft laten varen om de vestiging van kleinschalige bedrijvigheid op de wierde mogelijk te maken. Een uiterst belangrijk argument om vestiging van bedrijven op de wierde tegen te houden, is de archeologische monumentstatus; deze bepaalt dat nieuwbouw uitsluitend mag plaatsvinden op de fundamenten van vroegere bebouwing.

Wonen op de wierde

Waar eens een bloeiend dorp was, staan nu op de wierde nog slechts enkele woonhuizen en boerderijen. Met name de bebouwing op de noordelijke

helft van de wierde is belangrijk en beeldbepalend. Uit recente geluidsmetingen van de provincie Groningen blijkt dat normaal in Weiwerd kan worden gewoond. Dankzij de huidige milieu-eisen en verbeterde technieken, en het feit dat Farmsum minstens zo dicht bij de industrie ligt als Weiwerd, is duidelijk dat er geen aanleiding meer is om de woonfunctie in Weiwerd op te heffen.

Trepleister aan de Eems

De ongeschonden dorpswierde, de radiaire structuren en de karakteristieke bebouwing zijn de meest waardevolle elementen. Deze moeten worden geaccentueerd, aangevuld en gerestaureerd, zodat Weiwerd een cultuurhistorische trepleister wordt. Het ligt in de bedoeling een permanente educatieve tentoonstelling te ontwikkelen die het unieke karakter van Weiwerd en omgeving laat zien: de confrontatie van cultuurhistorie en moderne industrie. Daarnaast kan de invulling van de functie die de gerestaureerde kerk van Heveskes zal krijgen, op die van Weiwerd worden afgestemd, zodat beide elementen elkaar versterken. Daardoor ontstaat een reeks van bezienswaardigheden die van Delfzijl naar Termunterzijl leidt: een hersteld Weiwerd, de kerk

van Heveskes, het kerkhof van Oterdum en de vissershaven van Termunterzijl.

Toekomst

Op dit moment heeft het industriegebied een bezettingsgraad van 40%. Het verleden, waarin erg veel is opgeofferd aan de industrie, geeft aanleiding om de gemeente en het havenschap te manen om extra zorgvuldig te zijn bij het oordeel over de plannen met Weiwerd. De stichting hoopt dat de gemeente bij het uitwerken van het bestemmingsplan de belangrijke cultuurhistorische waarden van Weiwerd juist inschat, en na 25 jaar afbraak een positieve invulling aan Weiwerd durft te geven. Als het aan de stichting Behoud Weiwerd ligt, zal Weiwerd voor altijd een dorp blijven, maar de politiek beslist of Weiwerd een groene weide in het landschap wordt, of dat het deels haar dorpskarakter behoudt. —

Giften zijn welkom op het rekeningnummer van de VSB-bank: 897386396 t.n.v. Stichting Behoud Weiwerd, Postbus 257, 9930 AG Delfzijl.

Niet-bewoonde boerderij in Weiwerd, foto Derk Huizinga

Weiwerd 1992,
foto Aerophoto Eelde